

Arbetsmarknadsdepartementet

Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 24 mars 2016 (A2016/00736) ombetts att yttra sig över departementspromemorian Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6).

De förslag som lämnas i promemorian innebär att en utstationerad arbetstagare för den tid som en utstationering pågår har rätt till arbets- och anställningsvillkor enligt ett kollektivavtal som arbetsgivaren i förhållande till en svensk arbetstagarorganisation är bunden av, oavsett om arbetstagaren är medlem i den avtalslutande arbetstagarorganisationen eller inte. Rätten till arbets- och anställningsvillkor enligt kollektivavtalet ska gälla utan begränsning till sådana villkor som får krävas med stöd av stridsåtgärder (den s.k. hårda kärnan). Det föreslås vissa preskriptionsbestämmelser kopplade till denna rätt.

Det föreslås vidare att det ska införas ett entreprenörsansvar. Entreprenörsansvaret ska vara solidariskt mellan entreprenörerna i entreprenörskedjan samt primärt (dvs. arbetstagaren ska kunna rikta krav mot en entreprenör högre upp i en entreprenadkedja utan att först ha försökt få betalt av arbetsgivaren). En uppdragsgivare som har vidtagit rimliga kontrollåtgärder och som inte inser eller har skälig anledning att anta att arbetsgivaren underlåter att fullgöra sin skyldighet att betala lön, ska dock inte vara ansvarig enligt entreprenörsansvaret. Det föreslås att det ska finnas regressrätt. Det föreslås att ett avtal ska vara ogiltigt i den mån det avviker från reglerna om entreprenörsansvar. Det ska dock vara möjligt att avvika från reglerna genom centralt slutna eller godkända kollektivavtal, om det är förenligt med tillämpningsdirektivet.

Det föreslås även vissa lagvalsregler och domsrättsregler.

Det kan noteras att ILO-kommittén nyligen yttrat sig över flera betänkanden som gäller utstationeringsfrågor. Dessa betänkanden innehåller delvis avvikande förslag angående samma frågor som i den nu aktuella departementspromemorian, alternativt förslag angående närliggande frågor. Betänkandena är Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – del I (SOU 2015:13), Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – del II (SOU 2015:38) och Översyn av lex Laval (SOU 2015:83). Det kan även noteras att ILO-kommittén yttrat sig över ett betänkande som visserligen inte gäller utstationeringsfrågor men som ändå delvis tangerar de nu aktuella frågorna, nämligen betänkandet Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78).

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Promemorian konstaterar att Sverige är bundet av bl.a. flera ILO-konventioner. Utan någon närmare motivering görs i promemorian bedömningen att förslagen inte får några direkta följder för dessa åtaganden och inte heller strider mot konventionerna.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

Svenska ILO-kommittén konstaterar inledningsvis att syftet med den nu aktuella promemorian inte varit att se över lex Laval eller rätten att vidta stridsåtgärder. Dessa frågor har istället behandlats i den ovannämnda Översyn av lex Laval (SOU 2015:83), som ILO-kommittén redan yttrat sig över. Det saknas därför anledning att i detta yttrande beröra frågan om lex Lavals förenlighet med ILO-systemet.

Det föreslås nu att utstationerade arbetstagare får rätt till arbets- och anställningsvillkor enligt ett kollektivavtal som ingåtts av en svensk arbetstagarorganisation, där den utstationerade inte är medlem. Det avviker enligt ILO-kommittén från den nuvarande ordningen på den svenska arbetsmarknaden eftersom inhemska oorganiserade arbetstagare inte har någon motsvarande rätt. Utifrån hur den svenska arbetsmarknadsmodellen fungerar och mot bakgrund av principerna om organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten i bl.a. ILO-konventionerna nr 87, 98 och 154 hade det varit önskvärt med en mer djupgående analys av förslaget i den delen.

Kommittén gör emellertid bedömningen att förslagen inte står i strid med Sveriges åtaganden enligt någon ILO-konvention ratificerad av Sverige.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad Stefan Hult och ledamöterna Catharina Nordlander, Barbro Köhler Krantz, Amelie Berg, Ellen Nygren, Elise-Marie Donovan och Anders Jonsson.

Närvarande har varit från sekretariatet Hedvig Forsselius, Malin Broman Lindfors och Annette Elfborg, ersättarna Thomas Janson, Malin Skäringer, Elin Bergkvist, Ullika Dalén och Anna Gustafsson samt adjungerade Atosa Anvarizadeh. Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare. Arbetsgivarledamoten från Svenskt Näringsliv har reserverat sig mot kommitténs slutsatser i enlighet med den bifogade reservationen.

För Svenska ILO-kommittén

Stefan Hult
Ordförande

Malin Broman Lindfors
Sekreterare

Reservation från Svenskt Näringslivs ledamöter i ILO-kommittén med anledning av kommitténs remissvar på Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6)

Den tvingande rätten att åberopa villkor enligt svenska kollektivavtal innebär bl.a. ett intrång i avtalsfriheten samt befintliga möjligheter att organisera sig och kunna tillämpa villkor i andra kollektivavtal. Även den i Sverige normalt självklara rätten att stå utanför en förening och då ha möjlighet att kunna komma överens om andra villkor åsidosätts.

Förslagen innebär även ett missgynnande av utstationerade företag och deras anställda eftersom risken att anlita dem jämfört med svenska företag och deras anställda ökar. Effekten av att utländska och svenska företag inte behandlas lika blir naturligtvis att utländska företag och deras anställda får svårare att verka i Sverige.

Det kan därför ifrågasättas om förslaget är förenligt med ILOs konventioner nr 87, 98, 111 och 154.